

Handläggare
Lisa Gagnerud
Telefon: 08-508 25 121

Till
Socialnämnden
2019-01-22

Rapport om stödboende för socialpsykiatrins målgrupp - innehåll och förutsättningar

Förvaltningens förslag till beslut

1. Socialnämnden godkänner förvaltningens rapport
2. Ärendet överlämnas till Kommunstyrelsen för kännedom
3. Ärendet överlämnas till stadsdelsnämnderna för kännedom

Peter Svensson
tillförordnad förvaltningschef

Veronica Wolgast
avdelningschef

Sammanfattning

Stödboende är en insats som infördes i valfriheten för socialpsykiatrins målgrupp år 2010. Då ersättningssystemet sågs över år 2015/2016 konstaterades att ersättningen är tillräcklig men att målgrupp och syfte med insatsen behöver förtydligas, något förvaltningen har strävat efter sedan dess. Rapporten beskriver hur målgrupp och syfte beskrivs i dagsläget. Vidare beskriver rapporten hur stöd på helger och efter kontorstid kan utvecklas, behovet av att utveckla kontraktsförfarandet samt behovet av samverkan för att uppnå stabila boendeinsatser.

För att kunna ge ett så bra individuellt anpassat stöd som möjligt beskrivs i rapporten vikten av att personal har kunskap om psykisk funktionsnedsättning i kombination med missbruk eller neuropsykiatrisk funktionsnedsättning.

Slutligen lyfts frågan om staden bör se över möjligheten att omvandla stödboenden till servicebostad för att på så sätt ytterligare förtydliga vilket form av stöd som kan tillhandahållas.

Bakgrund

Stockholms stad införde valfrihet år 2010 för insatserna bostad med särskild service, stödboende, boendestöd och sysselsättning. I samband med det togs ett ersättningssystem och förfrågningsunderlag fram. Sedan valfriheten infördes har det i princip enbart varit kommunala utförare som erbjuder insatsen stödboende. Ersättningen är konstruerad som en dygnskostnad i tre olika nivåer och storleken är beroende på utförarens resursåtgång. Ersättningen regleras i kommunfullmäktiges budget. Tillfälligt behov av stöd på nätter regleras i en särskild timersättning.

Under 2015 och 2016 gjorde Ramböll en översyn av socialpsykiatrins ersättningssystem. För insatsen stödboende konstaterade de att ersättningen är tillräckligt stor. Ramböll menade att det finns behov av att tydliggöra syftet med insatsen och för vilken målgrupp som insatsen är ändamålsenlig. När detta är gjort kan en mer adekvat boendepanering göras för stödboende.

Socialförvaltningen har sedan 2016 strävat efter att förtydliga syfte och målgruppsbeskrivning för stödboende i förfrågningsunderlag och uppdragsbeskrivningar

I kommunfullmäktiges budget för 2018 framgår att socialnämnden ska göra en översyn av insatsen stödboende för socialpsykiatrins målgrupp för att tydliggöra insatsens innehåll och förutsättningar. Uppdraget har alltså en bredare ansats än att enbart förtydliga syfte och målgrupp för insatsen.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom avdelningen för stadsövergripande sociala frågor. Ärendet har behandlats i förvaltningsgruppen den 16 januari 2019. Rådet för funktionshinderfrågor har haft möjlighet att behandla ärendet den 17 januari 2019.

Ärendet

Insatsen stödboende ökar inom socialpsykiatrins verksamhetsområde. Antalet personer som beviljats stödboende har ökat från 223 personer år 2006 till 463 personer år 2017. Cirka 60 procent av placeringarna sker utanför valfriheten, på boenden i stadens egen regi.

Rapporten behandlar förutsättningar och innehåll för de boenden som ingår i valfriheten. Det är dessa boenden som omfattas av de gemensamma förutsättningar som förfrågningsunderlag och uppdragsbeskrivningar utgör. Dessa boenden riktar sig också på ett

uttalat sätt till socialpsykiatrins målgrupp. Rapporten beskriver syfte och målgrupp för insatsen samt svårigheterna att ringa in dessa.

Socialförvaltningen får återkommande frågor som rör besittningsskydd och uppsägning i förhållande till avslut av insats samt vad som gäller för stöd på helger. Även dessa frågor lyfts i rapporten.

Syfte med insatsen

Stödboende är inte en lagreglerad insats för vuxna vilket innebär att staden definierar innehåll och förutsättningar. Det övergripande syftet för stödboende beskrivs i riktlinjer, förfrågningsunderlag och uppdragsbeskrivningar. Där beskrivs stödboende som ett mellanboende, ett boende mellan egen lägenhet och bostad med särskild service. Insatsen ska stödja den enskilde att utvecklas mot ett mer självständigt liv med en fungerande vardag. Stödet begränsas inte till ett visst antal timmar utan ges flexibelt. På det viset skiljer sig stödet från boendestöd, som beviljas per timma. För att bo på ett stödboende ska enskilda som regel inte ha behov av stöd nattetid. Det individuella syftet kan variera från individ till individ.

Målgrupp för insatsen

Målgruppen är inte homogen utan består av personer som har en psykisk funktionsnedsättning som innebär väsentliga svårigheter med att utföra aktiviteter på viktiga livsområden. Dessa begränsningar ska ha funnits eller kan antas komma att bestå under en längre tid. Inom målgruppen ryms även enskilda personer med samsjuklighet i form av exempelvis psykisk funktionsnedsättning och missbruk eller fysisk ohälsa. De personer som beviljas stödboende ska dock ha svårigheter som medför att de inte längre klarar att bo i en egen lägenhet.

Socialförvaltningen har genomfört en enkät där beställare och utförare bland annat har fått besvara hur väl de anser att de befintliga boendena är anpassade efter målgrupper med olika behov. Det framgår tydligt att boendena är minst anpassade till personer som både har en psykiatrisk funktionsnedsättning och ett problematiskt bruk av alkohol eller droger. Utförarna menar också att deras personal inte har tillräcklig kompetens för att arbeta med målgruppen.

Stöd på helger

Den ersättning som utgår till stödboenden inom valfriheten regleras i kommunfullmäktiges budget. Ersättningen betalas per dag och stöd ska ges vardagar fram till klockan 19 och helger fram till

klockan 14. Det är dock inte alla boenden som har personal på helger. Vissa erbjuder enbart stöd under kontorstider, vardagar. Av de 17 stödboenden som drivs i egen regi eller på entreprenad svarar fem att de alltid tillhandahåller personal på helger. Att variationen i personaltillgång kan vålla svårigheter är något som framgår i enkätsvaren. Skillnaderna kan försvåra bedömningen av vilka personer som klarar en stödboendeinsats då förutsättningarna skiftar mellan olika boenden.

Samverkan

För att möjliggöra stabila boendeplaceringar är samverkan och samordnade insatser avgörande. Några nya samarbetsrutiner har därför tagits fram och kommer att bifogas socialpsykiatrins anvisningar för valfriheten.

Kontrakt och uppsägning

En vanligt återkommande synpunkt är att uppsägningstiden för stödboendeinsatsen inte är samstämmig med uppsägningen av hyreskontraktet. Några förslag på ändringar har därför tagits fram tillsammans med juridiska avdelningen. Framför allt rekommenderas att uppsägningstiden för insatsen ändras så att den harmonierar med hyreskontraktets uppsägningstid och att avstående från besittningsskydd alltid ska tas in. Förslagen kommer att tillfogas socialpsykiatrins anvisningar för valfriheten.

Jämställdhetsanalys

Stödboende är en insats som följs i socialtjänstrapporten. För socialpsykiatrins målgrupp framgår att 36 procent av de som beviljades insatsen år 2017 var kvinnor. Genomgående för boendeinsatser är att fler män än kvinnor beviljas insats i form av boende medan kvinnor i högre uträkning beviljas insatser i hemmet, exempelvis sysselsättning och boendestöd. Särskilt tydlig är tendensen vad gäller insatserna stödboende, HVB och HVH. En förklaring är att fler män än kvinnor är hemlösa. I stadens räkning av hemlöshet den 25 september 2016 framgår att 70 procent av de hemlösa är män och 30 procent är kvinnor.¹

Förvaltningens synpunkter och förslag

För att stödboende ska fungera som ett boendalternativ mellan egen bostad och bostad med särskild service bör man sträva efter att tillgodose de behov målgruppen har genom att utveckla det individuella stödet och säkerställa att det, vid behov, finns tillgång till stöd efter kontorstid och helger. Vidare bör man säkerställa att

¹ Se socialtjänstrapport 2017, en beskrivning av socialtjänsten i Stockholms stad s. 112-113 samt Hemlösa i Stockholms stad 25 september 2016, Dnr 3.1.1-340/2016, s. 9

personalen har kunskap om psykisk funktionsnedsättning i kombination med missbruk eller neuropsykiatrisk funktionsnedsättning. Kompetensutvecklingsinsatser kan behöva genomföras.

Ett annat alternativ skulle kunna vara att se över möjligheten att omvandla befintliga stödboenden till serviceboenden. Det skulle innebära att insatsen blir tydligare och harmonierar bättre med gällande lagstiftning. Det skulle även innebära att insatsen i så fall kommer ingå i den årliga boendeplanering som socialförvaltningen tar fram. En översyn av detta alternativ behöver bland annat utreda konsekvenserna av att kommunen i serviceboenden har hälso- och sjukvårdsansvaret till och med sjuksköterska vilket inte är fallet för stödboenden.

Bilaga

Stödboende för socialpsykiatrins målgrupp, innehåll och förutsättningar